

plus, si Spiritus sanctus postea testetur nihil ibi esse falsum, efficiat Scriptura sacra. Interim fassi sunt theologi predicti Societatis Jesu, parenthesin postrema propositionis, que est de secundo libro Machabeorum delendam esse: fateri enim se, illum esse divinitatis scriptum, se vero questionem solum propositum de possibili, non de facto. Vide dicta (9). Interim nomine *inspirationis*, quod in prop. 2 negant esse necessariam, intelligebant theologi illi novam *revelationem*, non autem motionem internam et excitationem ad hoc prae alio scribendum; ut patet ex Lessii responsione ad Censuram Lovaniensem: istam quippe ipsi requirebant ad omnes veritates et sententias. Censebant itaque prophetas et dogmata fidei SS. scriptores, vel ante, vel sub ipsam scriptiōnē, omnia accepisse immediatā Dei revelationē; historias et facta, quorū ipsi testes immediati fuerant, vel quae à certis et indubitatestib⁹ immediatis audierant, sine speciali revelatione, non tamen sine inspiratione et directione divinā scriptissime ē propriā memoriam: verba denique, dictiōnē, et stylū cuiusque scriptoris ingenio, indolē, ac peritie relata fuisse. 4^a Et vero primis duas propositiones jam ante annos amplius quinquaginta docerat Cajetanus comment. in Lucam; Melchior Canus de Loci theolog. lib. 2, cap. 18. Post ilam Censuram Iesuiti Lovaniensis adhuc consenserunt Bellarmius tom. 2 de Verbo Dei c. 45; Cornelius à Lapide in 2 Tim. 3, 16; Bonfrerius in Pentat.; Frassen disquis. Bibl.; Calmet in Dissert. de SS. librorum inspiratione; Tourneyt tom. 1, disput. præviā, q. 4, de Loc. theol., atque plurimi.

Cum Tridentinum ab hac questione prorsus abstractum, nec SS. Patres in eius solutione consentiant, patet, controversiam mere scholasticam esse de gradu inspirationis divine, seu immediati influxus divinae auctoritatis, in SS. Scripturis. Interim tamen, eum ab hac questione regule quedam magni momenti dependeant, que in SS. Scripturarum interpretatione observande sunt aliae atque aliae, pro coaque in hanc vel illam partem questione ista decisā fuerit, breviter quidem, non tamen indiligerent, sed per propositiones prōbā determinatas (ut in logica vocamus) eam resolvare placet.

24 — In SS. Scripturis plura continentur, que Deus ipse immediatē vel ipsi SS. scriptoribus, vel aliis revelavit, ex quibus ea SS. scriptores immediatē acceperunt. Talia sunt tum propheticæ omnes, tum universum systema religiosum, tam veteris iudaicæ, quam christiane; item quacumque in eis referuntur seu locutiones immediatæ ipsius Dei ad homines, seu singulares, seu ad integrum plebem, etc.

25 — Deus ut plurimum in SS. Scripturis non ipse immediatē loquitur, sed solum SS. scriptores, quos ipsos immediatē loquū permitit, inspiratione sūa movet, ut ea præcise loquuntur, vel scribunt, que actu scribunt, simulque dirigit ita ut ne unquam falsum scribant. SS. scriptores enim passim et constanter sic scribunt, et in suis scriptis loquuntur, ut nusp̄m ferè profiteantur Deum ipsum immediatē per se loqui,

ita ut ex ipsi singularium propriis scriptis immediatē ne quidem colligere possemus, eos sigillatim sub inspiratione et directione divinā loqui; nisi id ex sensu Ecclesiæ, vel Christi testimonio, aut promiso nobis innotesceret. Non enim, quid Deus de rebus, quas scribunt, de factis juxta ad dogmatibus propositis, judicet, Deus ipse significat in SS. Scripturis; sed soli fermè scriptores loquuntur, et produnt sua judicia tum de factis, tum de acceptā à Deo notitia dogmatum. Unde dogmata revelata et prophetias ipsas narrant, non Deus per illos. Ipsi referunt verba Christi, ipsi docent, probant dogmata sua, subinde obsecrant, excusant libertatem scribendi (Rom. 15, 15); petunt sibi cōmiveri errores, inō faturū se contraxisse in synopsis iam scripta ab aliis, ut auctor 2 Machab. 2, 25; aiunt se minū sapienter loqui (2 Cor. 11, 1). In Apostolis scribentibus ipsum munus apostolicum exigebat, ut ipsi suo nomine loquerentur; probarent sc̄pē doctrinas suas, sicuti Christus ipsa sua asserta sc̄pē probabat ex veteri Testamento. Ipsi Prophete solū inducent loquenter Deum, non sub ipsa scriptiōne, sed qua antechā ipsi in visione præterita locutus esset. Sermones Dei non nisi historicē referunt, dices: *Hoc dicit Dominus: Dominus juravit: audite, ecclī! audi, terra! quia Deus hoc locutus est.* Denique in quibusque Propheticis prop̄st̄ stylē et dictiōnēs discrētū observantur, et indeo propria Prophete. Atq̄ ista singula totidem sunt indicia Dei non immediatē loquenter in sūa persona, sed loquenter alterius (5); quem tam ex Ecclesiæ sensu (qua SS. Scripturas simpliciter divinas judicat (21-22) constat, Deo inspirante et dirigente scriptissime (9). Denique de veteris Scriptore auctoribus ait S. Petrus 2 Epist. 1, 21: *Non voluntate humana, sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* Ergo cīam de novi Testamenti auctoribus secundum totius Ecclesiæ sensum rectē id ipsum credimus (1).

(1) Ille duo sunt annotanda ad mentem auctoris; primum, adfuisse inspirationem scriptoribus sacris quā Deus eos moveret ad scribendum; secundum, hanc inspirationem se extenderet ad omnes partes Scripturarum, omnes propiō sententias.

Quod primum hæc inspiratio certè admittenda est; nam 4^a Scriptura sacra est *verbum Dei*, non nominum, ut liquet ex Apost. ad Thess. 2, 15; et verbi si Spiritus sanctus tantum assistenter scriptoribus sacris ne falsum scriberent, non autem eos saitem moveret sūa inspiratione ad scribendum, res et sententias suggerente, Scriptura esset verbum hominum et non Dei. 2^a Juxta conc. Trid. sess. 4, Scriptura sicut fuit à Deo dictata; sed nulla ratione dictata dicitor ut Spiritu sancto, nisi illi Spiritus conceperet, moveret ad scribendum ea que ait scribuntur... Item conc. declarat omnes libros tam veritatem quam novi Testamenti pari pietatis affectu suscipere ac venerari, quia Deus utriusque est auctor; porro Deus nequit esse auctor nisi à sūa inspiratione Scriptura suam existentiam sortita sit, siquidem omne auxilium infra inspirationem, non positiō infuit in scriptiōnē; ergo primum adfuisse scriptoribus sacris divina inspiratio. Ea assertione medium viam tenemus inter duo extrema: nimirum non requiriūs immediatam pro omnibus revelationem, nec sufficere putamus simplicem assistantiam, multò minus subseqentem approbationem à Deo datam libro spiritu

26 — SS. Scriptores plurima scribendo narrant, que vel ipsi divina revelatione non accepere omnino, vel saitem non sub ipsa scriptiōne. Plurima enim facta et res scribunt, quae constat illis, vel eis testimoniis oculatis, vel ex id genus testimoniū certo testimonio, humano conscripto (9), ut quidam volvēre. Vide Bonfrerium, cap. 8, sect. 5.

Quod secundum, hæc inspiratio se extendit ad omnes res et sententias: eadem possent adduci argumenta; magis specialia eligentes, unde 1^a S. Petrus 2 Ep. v. 1, S. Paulus ad Tim. 2, c. 5, nos dicent *propagation non humanā voluntate esse allatum, sed Spiritu sancto inspiratis locutus esse sanctos Dei homines... omnem Scripturam divinitatis inspiratum, sicutem esse ad docendum, etc.* Hec verba sunt generalissima, et nullam admittunt restrictionem; omnes libros spectant, omnes illorum partes, quales Iudei habebant ad quos Apostoli scribent: his textis non alio modo interpretari sunt SS. PP. 2^a Conc. Trid. sessione maxima, anathema pronominat in eos qui *libros ingredi Scriptura cum omnibus sunt paribus*, prout in Ecclesia catholica legit conseruerunt, pro sacris et canoniciis non suspicuntur; porr̄ non temerari singulas omnes partes librorum pro sacris habere, si ad has omnes et singulas partes non se extenderet inspiratio divina; per partes autem illas de quibus loquitur concilium, intelligenda veniunt, non solū ea quae ad fidem et dogmā attinent, sed etiam quae histrio spectant, ut ipso textu apparēt manifeste. 5^a Sententia contraria multū detrahent auctoritatē Scripturarum, et constantissimā traditioni adversatur; nam si nihil in Scripturis foret inspiratum præter partes doctrinales et ea qua cum doctrinā habent necessariam connexionem, vel auxiliū speciali Dei, unam partem libri, non alteram spectaret, assignandum foret medium quo alii ab aliis sc̄pēt̄; aliqui novatores facile eliderent vim testimoniorum quae contra illos afferrentur; et nullum hujusmodi medium extat; non istud assignat Ecclesia ipsa quae ipsa protestatur se omnes partes Scripturarum pari pietatis affectu venerari; non ipsa naturā certè designatur; hæc enim sunt sc̄pēt̄ validē difficultia, et quæ levia sunt secundum captum humanum, et tamen non sunt secundum inscrutabilem judicium Dei, et gravia contineat documenta pro moribus. Ergo, etc.

Hæc ultima assertio dirigit contra nomiñlos qui sunt arbitrii, multa Scriptura sacra non fuisse inspirata; his adhuc videtur Holden. *Analysis fidei*, lib. 4, cap. 5. Ibi ministrum contendit assistantem Spiritus sancti ad errores præcavendos pertinere ad sēa doctrinā, atque ad ea quae hæc proximē aut necessariē respicient. Nominali ali sc̄pēt̄, Scripturam sanctum auctores ab erroribus levioribus haud præservasse, illosque humani divinis admisuisse. Quod cum Holden opinione coincidit.

At non digne de Ode summo provido cogitari, qui existimat illum hujusmodi legatos verbū sui ministriū elegisse, qui fata ē heterogenea divinis infallibilibus veritatis permisceūt.

Hoc negare avo nonnulli dubitant, utrum assistantia Spiritus sancti ad præcavendos errores necessaria sit scriptoribus historicis, eo quod historia à viris sicutis cum Scripturā sancta participat; tum quia infallibilites loquenter Dei non tam ex vocibus ac verborum figuris, quām ex veritate ac sensu determinat; ergo specialis inspiratio etiam verborum ac phrasēs necessaria non est; ergo, cīam aliunde ostendit nequeat actualis inspiratio verborum facta. Deus non videtur sacros scriptores semper inspirāt̄ quoad singula verba eorumque phrasēs. Si principes aut rex amanuensi generatim duxat declarat, quid epistola continere dobeat, quo style, cam velit exarari, humiliori solleciet at sublimiori, sine aut cum testificatione honoris et observantie erga eum ad quem dirigitur, sic exarate litteræ habentur et leguntur ut principis litteræ et epistola, regis, in iisque solus rex aut princeps et nullatenus.

(1) Hanc doctrinam his ratiociniis confirmat Vircebūrgenses, de Scriptura sac. art. 3 :

« 1^a Ut Scriptura sacra dicatur verū ac propriè verbum Dei, adēquē summam et divinam habeat auctoritatem, sufficit res omnes et singulas sententias esse inspiratas, verba autem saitem confusæ à Spiritu sancto fuisse simili subministrata; tum quia ratio verbi divini plus non exigit, ut patet in traditionibus divinis, que communē genus verbi divini cum Scripturā sancta participat; tum quia infallibilites loquenter Dei non tam ex vocibus ac verborum figuris, quām ex veritate ac sensu determinat; ergo specialis inspiratio etiam verborum ac phrasēs necessaria non est; ergo, cīam aliunde ostendit nequeat actualis inspiratio verborum facta. Deus non videtur sacros scriptores semper inspirāt̄ quoad singula verba eorumque phrasēs. Si principes aut rex amanuensi generatim duxat declarat, quid epistola continere dobeat, quo style, cam velit exarari, humiliori solleciet at sublimiori, sine aut cum testificatione honoris et observantie erga eum ad quem dirigitur, sic exarate litteræ habentur et leguntur ut principis litteræ et epistola, regis, in iisque solus rex aut princeps et nullatenus.

Dixi: *Quoad salvis dogmatibus, etc., fieri poterat.* Nam speciem divinum influxum etiam septimam ad ipsum verborum delectum sese extendisse, patet tum ex eo quod verba essent media ad sensum et res ritè et ex vero exprimentes; ergo, si res divino speciali conuersu scriberantur, etiam Deus efficeret suo influxu debebat, ut ne verba inepta, aut falsum exprimita, aut planè non intelligibili SS. scriptoribus adhucirent, presertim in dogmatis subinde obscurioribus difficilloribusque exprimendi, explicandi et probandi: tum ex eo quod Christus et apostoli, dogmata fidei probatur, in ipsis verbis SS. Scriptura veteris Testamenti se praecepit non semel fundent. Sic Christus ex eo, quod Psalmista Ps. 81, magistratus publicos Deos vocet: *Ego dixi: Bites;* item quod David Messianum vocet *Dominum Ps. 400,* et S. Paulus ex eo quod in Ps. 42 Messias à Deo Patre filius dicatur: *Filius mens es tu,* probant divinitatem personæ istius.

amanuensis loquitur; ergo, cùm in Scripturis sacris exaratis non tantum idem, sed plus etiam à nobis assenser, hoc licet quod verba singula spécialiter non inspirata, erant nihilominus verè apud proprie verbum Dei.

¶ 2. Moses præcepta Decalogi, Evangeliste vocem et Dominum post Christi baptismum de celo factam, iudei et Paulini institutionem Eucharistie diversis vocabulis et vocabulorum constructione reservant: sed nisi camus sententias tantum esse inspiratas, sacri scriptores ab errore et falsitate, aut Spiritus sanctus a mendacio excusari nequeunt: ergo, In primo Moses Exod. 20, v. 11, scilicet *Locus tuus est Dominus in cunctis sermones hos;* Deut. 5 autem, v. 5 et 6, ita loquitur: *Facit in locis tuis est nobis in monte de medio ignis..... et alii.* In secundo autem Matth. 5, v. 17, dicitur vox: *Et ecce de ceteris diebus;* Marc. 1, v. 41: *Et vox facta est de celis;* Lue. 5, v. 22: *Vox de celo facta est.* In tertio denique Matthaeus 26, v. 27, Marc. 14, v. 24, Lue. 22, v. 19 et 20, Paulus 1 ad Cor. 11, v. 24, præsumunt consacrationis nis formulae has voces: *Dicens, at, dixit:* ergo cùm his vocibus exprimantur verba Dei à Christi verè et proprio talia, et tamen in ipso sermone relato habent diversas vocabulorum et phrasium; sequitur ad veritatem et proprietatem verbi divini sufficiere inspirationem sententiarum, nec illam vocabulorum esse necessariam.

¶ 3. Trident. sess. 4, in dec. canonopis Scripturis vulgaris editioni latine tribuit auctoritatem divinam et rationem verbi Dei, dum ita inquit: *Sicut autem libros ipsos integrum cum omnibus suis partibus, prout Ecclesiæ catholicæ legi conservantur, et in veteri Vulgata latini editione habentur, pro sacris et canonice non suscipiunt... anathema sit;* sed omnino certum est, editio nostra vocabula omnia et phrasim dici non posse divinitus inspirata; et Hieronymus Ep. 5, de translatione libri Judith à se facta testatur, *magi sensum è sensu, quām ex verbo verbum p̄fisse translatum;* ergo. Idem eonec. sess. cæderet in decreto de editione et usu sacr. lib., *statut et declarat, ut huc ipsa vetus et vulgata editio, que longo tempore seculorum usi in ipsa Ecclesiæ probata est, in publicis lectiōibus, disputatiōibus, predicationib⁹ et expositionib⁹ pro authenticâ habeatur;* et ut nemo illam rejiceat quoniam protexet oīdeal vel præsumat; sed nisi sufficeret inspiratione sententiarum, versio vulgata non foret habenda tanquam authenticæ, posseque rejici ex hac maximæ causâ, quod etiam in rebus ad fidem et motus pertinentibus vocabulorum et constructionis diversitas hic occurrat; ergo.

28.—Saca Scriptura, prout nunc reipsa etiam dividuntur scripta extat, non potest esse regula se sola sufficiens, aut communiter sufficiens universale medium respectu vulgi hominum ad cognoscenda omnia dogmata religionis, quæ Christus docuit, et ab Apostolis suis omnes homines doceri voluit; sive moraliter saltem impossibile est, ut vulgus hominum ex solis Scripturis dicat omnia dogmata à Christo tradita, prout tamen ea doceri omnes Christus certò voluit. Demonstro illud cùm ipsa demonstratione, quæ in loco proprio demonstratur moralis impossibilitas, ut homines vulgo sine divina revelatione perveniant in notitiam dogmatis religionis etiam solidū naturalis. Nam ex solis SS. Scripturis vulgus hominum, seu homines christiani communiter, dogmata à Christo tradita dicere non possunt, nisi ope certe interpretationis et intellectionis ipsam Scripturam. Atqui haec obtinere homines christiani communiter saltem moraliter non possunt, nec per viam demonstrationis naturalis, ob imperitiam in linguis autographis, et obscuritatem insitam Scripturarum, atque ipsorum codicum autographorum, grecorum imprimis, plurimas variationes et originalium exemplorum defectum; nec per viam auctoritatis meri humanæ, ob incertam peritiam et fidem versorum, tum latinarum, tum vernacularum, et summa eorumdem inter se variationem; nec per viam auctoritatis immediate divinæ, scilicet *Dei reuelationis interioris, vel exterioris, sensum Scripturæ;* quia Deus nec sigillatum, nec publicè ceu pura (sed summa) fide humana scripta, certò jam alia constat, Ecclesiæ rectoribus, cum ejusdem capite et fundamento unitis, competere auctoritatem falli nesciat in universis dogmatis fidei et morum, à Christo traditis, promulgandis ac declarandis; imo, sicut ex isto unico capite directè, ex ipso testimonio divino probatur divina inspiratio et directio Apostolorum Christi in suis Scripturis saltem quodammodo eadem dogmata (15); ita vicissim ex modo et obscuritate meri humanæ, quæ SS. Scriptura conscriptæ sunt, velut a posteriori rectè infertur necessitas istiusmodi auctoritatis falli nesciae, non solis Apostolis à Christo collata, sed conservanda in eorum successoribus in omne avum. Neque enim alia nisi divina auctoritas explicande obscuritatim Scripturarum in rebus quidem gravissimum sufficeret potest; ex gr., de necessitate baptismi in parvulis necessitate, quæ baptizatio in SS. Eucharistia, etc. Atqui auctoritas divina vel directè novis revelationibus et propriæ Dei locutione, vel inspiratione solidum et directione loquentis alterius indirectè, exercere se potest (5).

vina sufficere potest. Atqui inspiratio et directio divina saltem quodammodo res scriptas in scriptoribus sacris sufficit jam, ut corum scripta evadant divina, et divinam obtineant auctoritatem (9). Ergo etiam Ecclesiæ oracula, si Deo inspirantur et dirigente edantur, tum circa dogmata à Christo tradita, tum circa ipsum sensum SS. Scripturarum, in his item obtinebunt auctoritatem reipsa itidem divinam: ac proude, si de hac inspiratione et directione divina, scilicet Ecclesiæ sati certò constat; eadem erunt criterium unicè idoneum et sufficiens, etc., supposito quod Deus ipse immutabiliter nobis porrò loqui et aliqua revelare perro non possit.

30.—I. Sicut itaque ex Scriptura evangelica, adhuc spectata ceu pura (sed summa) fide humana scripta, certò jam alia constat, Ecclesiæ rectoribus, cum ejusdem capite et fundamento unitis, competere auctoritatem falli nesciat in universis dogmatis fidei et morum, à Christo traditis, promulgandis ac declarandis; imo, sicut ex isto unico capite directè, ex ipso testimonio divino probatur divina inspiratio et directio Apostolorum Christi in suis Scripturis saltem quodammodo eadem dogmata (15); ita vicissim ex modo et obscuritate meri humanæ, quæ SS. Scriptura conscriptæ sunt, velut a posteriori rectè infertur necessitas istiusmodi auctoritatis falli nesciae, non solis Apostolis à Christo collata, sed conservanda in eorum successoribus in omne avum. Neque enim alia nisi divina auctoritas explicande obscuritatim Scripturarum in rebus quidem gravissimum sufficeret potest; ex gr., de necessitate baptismi in parvulis necessitate, quæ baptizatio in SS. Eucharistia, etc. Atqui auctoritas divina vel directè novis revelationibus et propriæ Dei locutione, vel inspiratione solidum et directione loquentis alterius indirectè, exercere se potest (5).

31.—II. Finis itaque Dei inspirantur et dirigentis SS. Scriptores non potest esse plena Christianorum de universis dogmatibus fidei per solas Scripturas instructione et certa instituti (28-29-30); sed solum primò, ut de institutione divina utriusque ecclesiastice societatis, judaïca et christiana, sub certa lege fundamentali et determinata regimini forma, authenticum documentum ab oculatis fermè, vel certè proximis testibus publicè conscripimus, extaret; sine quo utriusque illius Ecclesiæ auctoritas et potestas legislatrix in decursu seculorum satis contestari non posset; secundò, ut doctrina semper ejusdem ab Ecclesiæ rectoribus in omni decursu temporum Christi nomine propendente antiquis et divina origo saltem in plerisque magis que necessarii capitibus, etiam alio quodam ex criterio, divinam auctoritatem habent, id est, ex Scripturis divinis multis saltem in locis satis clare; adversus eos probari facilis posset, qui pravis affectibus abrepit, solus Ecclesiæ viva oracula essent contemplati: tertius denique, quatenus etiam facta et res à dogmatis diversis divinis illi immediatis ac specialis influxus attingit; ut ne error aliquis in his rebus et factis narrandis commisus, quæ sepius ad ipsa dogmata, vel ad occasiones facta divinae institutionis intelligentem.

das necessaria sunt, absolute auctoritati scriptorum et Scripturarum prejudicium creare (19).

32.—III. Unde ex hoc fine gradus æquè ac modus divine inspirationis atque directionis, SS. scriptoribus adhibitus, metiendus est; siquidem Scriptura universalis nominis mediæ rationem respectu illorum finium habent, cujus perfectam aptitudinem ope illius specialis divini in ipsas influxus obtinere.

33.—IV. Nomini ope istiusmodi conceptus de fine Scripturarum, et divina illarum inspirationis ad eos fines limitata, explicari possunt varie apparentes illarum imperfectiones; quæ tamen sub eo ipso conceptu nullam formalem imperfectionem Scripturarum in ratione mediæ ad fines à Deo intentos important; nec verò, cœti in opere catenis verè divino, importare possunt. Nam 1° in ipso argumento SS. Scripturarum nullum certum propositum communis systematis, nec commune quoddam consilium appareat, SS. scriptores salutis universas doctrinas et completan istarum synopsins scribere collatæ opera decrevisses; sed singuli illorum solum pro data occasione, et pro necessitate immediata presentium lectorum suorum hanc vel illam doctrinam in particulari, nunc brevius, nunc diffusius, eamdenque subinde sepius repetitam, analgrüntrant; certi videlicet, extere necessarie instructioni magisterium Ecclesiæ nullo tempore defutrum. Quid quod doctrinae gravissima sepius minus diligenter et distinctè, quam minime necessaria, explicentur; ex gr., de baptismi in parvulis necessitate, quibus tamen unicum est salutis remedium; de fide ad salutem necessariâ; an debeat esse propriæ talis, et qualium veritatum; de peccato originali non nisi ad Romanos Apostolus sati distinctè loquuntur. Moses contra bis leges describit. Regum historia bis repetit. Eadem dicta moralia in Salomone bis occurunt. Nimirum ista omnia probè concepluntur, si à singulis non ex communi aliquo consilio et fine universi Ecclesiæ necessitatibus collatæ opera simul et semel in omne tempus propisciendi, sed ex cuiusque singulari ac presente solum proposito et fine immediato, ac pro particuli necessitate, scripta, atque eodem proposito à Deo scriptio directè inspirata fuisse assumuntur. Ex adverso si Dei solus, hoc uno remedio Scripturarum universæ fiducial instructioni præsipientis, consilio, revelatione, et dictatu singulorum, secundum conceptum vulgarem imprimis Acatolicon, et pro inde regulâ fidei, hec ita scripta sint; profectò concipi non potest, quo pacto Deus id genus propositum consiliumque suum tam imperfectè exerqueretur, aut potius planè dissimilaret. Profectò enim, si completam atque unicè sufficientem regulam esse SS. Scripturas in omne tempus Deus voluerit, ut clarissime in eis scriberentur omnes doctrinae fidei, et in certo systemate dispositæ, et in idiomatico omnibus facile noscendo, procuraverit oportet. Atqui tanto tamque amplio fini ille, ut modo scriptæ sint, ne quidem mediocriter pro medio sufficient: sufficient verò prospers universi finibus illis n. 31 recensitis, si solium in subsidium alterius vive regule Dei consilio

adjunctæ sunt, quam Ecclesiæ auctoritas et institutio offert. 2ª Alia imperfæcō apparet in SS. litteris sum antilogie apparentes tū in historiis factorum, tū in relatione dogmatum, locis plurimis observari so-lite. Priorum exempla sunt. I. Matthæus 8, 5, narrat, cūm Jesus intravisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum; Lucas 6, 6, sic habet: Cūm iūn non longi esset (Jesus), misit ad eum centurio amicos, dicens: Domine! non sum dignus, etc. II. Matthæus 5, 4, refert verba Christi: Beati qui lugent, quoniam consolabuntur; S. Lucas verò eadem 6, 21, sic enuntiat: Beati, qui nunc plent, quia ridebit. III. Matthæus 6, 21, rursus ita Christi verba recitit: Non omnis qui dicit mīli: Domine, Domine, etc.; Lucas contra 6, 46, sic: Quid vocatis me: Domine, Domine; et non facitis quo dico, etc. Quid si nego fortè, sermonem Christi in monte à Matthæo relatum cumdem esse cum ejusdem sermone campestris, quem Lucas narrat: IV. certè verba institutionis SS. Eucharistie: eadem Christi verba sunt; et tamen Matthæus 26, 2, Christum ad dixisse: Hic est sanguis novi Testamenti, qui pro multis effundetur: secundum Lucam verò 22, 20, eadem sic habebant: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Sed neque antilogiarum in dogmatibus, apparentium videlicet, exempla desunt; puta, de sola fide sine operibus justificante apud S. Paulum ad Rom. 5, 28, et de eadem fide sine operibus mortuā apud S. Jacobum in Epist. 2, 20 et 24; item de peccatis in S. Spiritum; que non renunziorū iri dictū Christus Matth. 12, neque in hoc seculo, nec in futuro; cūm tamen Deus apud Ezechiel 18, 21, peccantiū omnium iniquitatū veniam plenissimam promittat, etc. 3^a Citationes item, quibus scriptores novi Testamenti allegant loca Testamenti veteris, admodum sc̄pē imperfecte sunt. Citant ea prorsus, prout tune, cūm scriberint, memoriam tenebant; nunc ex textu autographo, nunc ex versione 70, nunc ex neutro istorum; nunc tantum quadam sensu et substantiam, nunc etiam ex versione non accuratā. Enim verò, si prater SS. Scripturas alia regula à Deo constituta non esset, antilogias saltem in doctrinis etiam solim apparentes prohibere eundem Deum inspiratione et directione sua internā aquę oportuerat atque ipsas falsitatem. Rursus verò, si inspiratio et directio divina cum nova revelatione, aut etiam solū suggestione accuratā veritatem scribendarum, quin et verborum dictatu, conjuncta fuisset, numquid Deus, dictans omnia singulis, idem factus idemque dogma diversi, Luce et Matthæo, eiam eodem modo dictasset? Certe nullus accusator scriptor idem in diversis locis diverso modo narraverit; quin saltē rationis rationem aliquam reddat. Idem verò in se ipso citando profecto multo precioser erit. Evidens itaque est, permisisse Deum SS. scriptoribus, ut in scribendo propria memorie et ingenii peritiae uteretur; nec aliud fecisse ut plurimum nisi in inspiratione.

sum dogmatum ad Ecclesiæ institutionē necessario-rum scriptiōnem satis accuratam saltem in omnibus SS. scriptoribus simul junctis procuraret, ac de catero singulos in minimis quibusque rebus conserbi-ndis sit dirigere, ut nunquam falsitatem quidquid im-miserent; de catero verò, expressionis claritatem, præcisionem, selectum etiam adjunctionum facta sc̄pē determinantium (ex quorum omissione apparentes antilogie oriuntur) citationum accuratem, etc., singulorum propriæ peritiae, industria, memoria, reflexione, atque etiam indeli permitteret. Ex quo ipso patet, immediatum ille ac specialem Dei influxum in SS. litterarum scriptiōnem non semper eundem, nec in eodem gradu fuisse; sed modò cum revelatione coniunctum, modo sine ista, modo cum inspiratione præcisæ veritatis, ejusdemque accuratā suggestione, modo solū cum inspiratione substantiæ ejusdem; semper verò cum direccione, errorem excludente; et universi necessitatib⁹ presenti tū SS. scriptoribus, tum totius Ecclesiæ, commensuratum fuisse.

54. — I. Acatholici quicunque, et in specie Protestantes, qui Ecclesiæ etiam universæ judicant in argumen-to fidei divine auctoritatem falli nesciunt et certam Dei directionem abjudicant; nullo certo argumento probare, sed solū conjecturis verisimilibus divinare possunt, SS. Scripturas, præsertim novi Testamenti, ex integrō, et secundum omnes rerum et veritatum, in illis assertarunt, minutiā, esse divinitū scriptas, et virtute immediati influxus divinae auctoritatis ab omni prorsus errore etiam in factis mere humanis re-cendens immunes. Patet ex dictis.

II. Idem tamen solidē ex Christi et Apostolorum testimonio probare possunt eandem divinitatem tum dogmatum in SS. litteris signatorum, tum scriptiōnē corundem, in novo quidem Testamento saltem per Apostolos, Matthæum et Joannem, non item per Marcum et Lucam; quia solis Apostolis (eis episcopis) cum Petro coniuncti, promissiones supra n. 15 rescripsiōe Christi facte sunt; a quibus Marci et Lucas scripta secundum eadem dogmata quidem judicio falli nesciū approbari, ac proinde aliquam divinam auctoritatem (8), sed non rationem Scripturæ divinæ obtinere (9) potuerunt.

III. Idem Acatholici errant, cūm Apostolis solis divinis illas promissiones vindicant, et eorum successoriis episcopis item convenire negant, atque idecō Ecclesiæ judicis in fidei materiā Dei directionem abjudicant: cūm tamen in multis dogmatibus à Christo traditi ex ipsis Scripturis ritē colligendis eadem sit necessitas istius privilegiū à Christo promissi, qua erat ante Scripturas novi Testamenti conservatas, propter Scripturarum ipsarum obscuritatem, vulgo Christianorum nequaquam perviam (28); atque Christi promissa aliquo vi verborum perpetua sint. Non præ-velebunt portæ inferorum. Vobisq; ero usque ad con-summationem seculi.

VEITH VITA.

VEITH (Laurentius) natus est Auguste Vindelicorum reparate salutis anno 1725. A parentibus piissimi natus educationem similiter piissimam, ad omnem virtutem pulcherrimè adolevit. Literas humaniores, et philosophiam Auguste didicit, fuitque ornamentum Gymnasi primum, deinde et Lycei. Theologia cūm nondū Auguste tunc traheretur, ad eam discendam Dilingam abiit, ubi post primum annum cursus theologicus summā laude confectum, in Societatem Jesu suscepit est. Landsbergam, ubi locus tunc erat tyrocinii pro Germanie superioris provinciā, venit anno Domini 1744, decimo calendaris Octobris, pridiē festi S. Matthæi, de cuius postea Evangelio erat praecare meritorum. Ibi totū religiosi tyrocinii biennio implevit partes omnes novitū, non hocl, sed optimi. Adiri non poterat, quin vel scribentem, vel orantem, vel consulentem libros, vel consulentibus respondentem invenire esset. Non erat liber, quem ille non noverat, inā quem non legerat; non angulus bibliothecæ, quem non excusserat. Unde querentibus de scriptore quovis promptissimè respondebat, deque libri argumento, de ejus merito, de orthodoxia, de modo probandi, etc., notitiam dabant utilissimam, et omnino securam. Unde mirum non est, quid tantā eruditio ac doctrinā vir preclaros illos libros conscripsit, quos omnes novimus. Sunt, 1^a Dissertatio Theologica de primatu et infallibilitate Romani Pontificis. — 2^a Edmundi Richieri systema de ecclesiastica et politica potestate singulari dissertatione confutatum. — 3^a Dissertatio de geminā delectatione coelesti ac terrenā relativè vītrice. — 4^a Monita et Regulae, Scripturam legere volentibus ut necessaria. — 5^a Scriptura sacra contra Incredulos propagata. Dignatus est Papa optimus testari fiduciam quam in Laurenti nostri doctis laboribus reponeret. In Breve quod ei scriptis:

Pius pp. vi. — « Dilecte Fili, salutem, et apostolicam benedictionem. Gratum nobis accidit opus à te inscriptum: Pentateuchus Mosis contra incredulos propagatus —, que sanè elucubratio in publicam lucem data religionis confirmat studium, quo non solū juventutem sacrī disciplinā peregit instituere, sed faciem cunctis aditum præbere contendis ad confingendas impiorum hominum in sacros codices fallacias. Que animo nostro inest de te, deque tuis in isto catholicō Lyceo assecilis benē merendū voluntas, can jandiu comprehendit habes, ac postrem litteris tuis pietatis plenissimis efficiſt ardentiorem; interim paterni animi nostri pignus ad te mittimus certissimum, apostolicam Benedictionem, quam tibi, dilecte Fili, cunctisque auditoribus tuis intimo cordis affectu, ac permanenter impingerim. »

Per aliud Breve ejus dissertationes adversus Richerium egregiè laudabantur, et ei facultas impendebatur cūjuscumque generis libros, ne uno quidem excepto, legendi.

Illas litteras Romanas sibi perhoronibus dissimulasse fortasse R. P. Laurentii modestia, nisi aliunde de illis innotuisset, et ita locus eas occultandi jam non supercerret. Erat enim vir probissimum, unius glorie divine studiosus, sanctior adhuc quam doctior. Non est virtutum vel una, à qua illi ornamentum non accepérat.

Fuit humilis, fuit mitis. Numquid edidit verbum, quod famam proximi minoreret aut quovis modo faderet. E contrario semper in excusandis aliis industriis fuisse fertur; aliquando etiam ridiculū fieri maluisse, quād proximum destitutus patrocinio suo. Irasci omnino non posse videbatur, nisi sibi, et iis quibus etiam Deus irascitur, quibus peccatum est non irasci. Pauperes in R. P. Laurentio perdidere plurimum. Ad eum veniebant veluti ex condito et petendi titulos afferbant.

Ubi charitas proximi est, abesse non potest charitas Dei. Inde nature est et illud studium orationis, quod in eo mirabantur; oravit quotidie horas multas, et, quod magis est, oravit intensissimè; intensius, quād feret et corporis sanitatis conditio. Creditus est ab omnibus nimia acta, maxime theologorum, intentione sibi mortem accelerasse. Sed excusat illa virtus, quam habentibus teste Pauli omnia cooperantur in bonum. Inde nate sunt et catere virtutes omnes, p. Contemptus rerum mundanarum. Habitabat vilissimè. Erat in cubiculo omnia misera, sella lacera, mensa incommoda, supelix modicissima, nudi paries, ornamentum nullum, nisi incola. Patientia item, quā crucem fererat annos simul, et plus quam dīcī possit, penalem. Intelligo scrupulos, quos visus est ad quilibet ferē passum incurre. Tamen sub extremis vita annos hoc purgatorium potissimum in purissimam animam deservit. Commiseratione movebat omnibus, qui videbant vel ad aram ope-rantem, vel sacramentum poniuntē ministeriantem. Timebat etiam ibi, ubi alii exemplum capiebant. Amor item tenerissimus in matrem Dei, quam unā saltē coronā in dies singulos demerebatur. Ultimis vite diebus cūd id non posset solus, faciebat cum socio. Tandem voce articulata ferē penitus destitutus, Marie tamē ac Iesu pretiosi nomina, ut poterat, et invocabat adhuc, et tandem in hoc nobili conatu defecit. Inde denique et nata est vigilans illa, quam Christus Dominus tam gravior in Evangelio inculcavit, quā paratos esse nos jubet ad adventum Domini, quācumque horā venerit. Inventus sum post ejus mortem schedula, et chartarum lacrimis viles et hominum oculis contempta, sed Deo et Angelis pretiosi, quibus singula minutia accuratè et ad scrupulum continēbantur: puta, quid dedisset, aut accepisset mutuū; quos cubiculi libros non licet tangeri, nisi habentibus facultatem; quia pecunia, quā fine empti essent.

Sic igitur preparato R. P. Laurentio et iam preciosi lumines habentī supervenit infirmitas novissima.

Agon ultimus fuit sesqui horae circiter, quo leniter perfunctus commendatā a sacerdote Creatori anima, exploitatā amissi septuaginta ac decem mensibus ad eum migravit, cujus glorie majori unicē semper vixerat.